

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift ändras såväl permanent som temporärt.

Det föreslås att höjningen om 0,40 procentenheter av sjukförsäkringspremien för pensionstagare slopas från ingången av år 2003. Sjukförsäkringspremien skulle från och med ingången av år 2003 sålunda vara lika stor för alla försäkrade, 1,50 procent av den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen.

Det föreslås dessutom att arbetsgivares sjukförsäkringsavgift höjs temporärt med 0,014 procentenheter. Avsikten är att man med hjälp av höjningen av avgiften skall finansiera ett försök i vissa kommuner i Lapplands län och i vissa skärgårdskommuner. Försöket innebär att

privata arbetsgivare och statliga affärsverk för en viss tid under vissa förutsättningar befrias från att erlägga arbetsgivares socialskyddsavgift. Höjningen av sjukförsäkringsavgiften är temporär i

anslutning till försöket och föreslås gälla åren 2003–2005. Den nya sjukförsäkringsavgiften för privata arbetsgivare, för kommunen och kyrkan som arbetsgivare och för statens affärsverk föreslås från ingången av år 2003 vara 1,614 procent och för övriga arbetsgivare 2,864 procent av den lön på vilken förskottsinnehållning skall verkställas. Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft vid ingången av 2003. Den temporära bestämmelsen om beloppet för arbetsgivares sjukförsäkringsavgift föreslås bli tillämpad fram till utgången av 2005.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Den försäkrades sjukförsäkringspremie

Om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie fanns fram till år 2002 en permanent bestämmelse i 33 § 1 mom. sjukförsäkringslagen (364/1963). Enligt bestämmelsen var den försäkrades sjukförsäkringspremie 1,25 penni per skatteöre. Sjukförsäkringspremien har dock genom ettåriga lagar tagits ut enligt ett högre eller lägre belopp än det som föreskrivs i den permanenta lagen.

Från ingången av år 2002 föreskrivs om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie i 2 § lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift (1206/2001). Enligt den är storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie 1,50 procent av den inkomst som avses i 33 § sjukförsäkringslagen. Bestämmelserna om premiernas belopp är permanenta.

I samband med övergången till euro i början av år 2002 slopades begreppet skatteöre. I samband med det ändrades den betalningsgrund för sjukförsäkringspremien som anges i 33 § sjukförsäkringslagen tekniskt så att den beskattningsbara inkomsten vid kommunalbeskattningen antogs som grund för premien i stället för skatteöret. Enligt nämnda bestämmelse beaktas vid fastställandet av grunden för sjukförsäkringspremien utlandsarbetsinkomst som avses i 77 § inkomstskattelagen (1535/1992), till den del den betalas i form av pengar, samt arbetsinkomst i enlighet med lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969) och lagen om pension för företagare (468/1969).

Hos pensionstagarna har den försäkrades sjukförsäkringspremie sedan 1993 uppburits till förhöjt belopp. Som störst har höjningen varit 3,00 penni per skatteöre 1994-1997. Sedan 1998 har höjningen av pensionstagarnas sjukförsäkringspremie

minskats årligen. Den höjda premien sänktes med 0,30 penni per skatteöre åren 1998 och 1999, med 0,70 penni per skatteöre år 2000, med 0,50 penni per skatteöre år 2001 och med 0,80 procentenheter år 2002.

År 2002 är höjningen av pensionstagares sjukförsäkringspremie 0,40 procent av pensionsinkomsten, vilket innebär att den sjukförsäkringspremie som tas ut hos pensionstagare just nu är 1,90 procent av den inkomst som avses i 33 § sjukförsäkringslagen. Om höjningen av den sjukförsäkringspremie som tas ut hos pensionstagare föreskrivs i 3 § lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift.

I regeringsprogrammet för Paavo Lipponens II regering konstateras att den extra sjukförsäkringspremien för pensionärer skall sänkas ytterligare.

Vid behandlingen av regeringens proposition om den sjukförsäkringspremie som tas ut hos pensionstagare år 2002 kom regeringsgrupperna i riksdagen överens om att den extra sjukförsäkringspremie som tas ut hos pensionstagare slopas helt från ingången av år 2003.

Enligt regeringsprogrammet och riksdagsgruppernas ställningstagande föreslås att höjningen om 0,40 procentenheter av den sjukförsäkringspremie som tas ut på basis av pensionsinkomsten slopas helt den 1 januari 2003. Det föreslås sålunda att sjukförsäkringspremien för pensionstagare från ingången av år 2003 är lika stor som för övriga försäkrade. Sålunda vore sjukförsäkringspremien för alla försäkrade fr.o.m. ingången av år 2003 1,50 procent av den inkomst som avses i 33 § sjukförsäkringslagen. Det föreslås att 3 § lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift, i vilken det föreskrivs om höjning av sjukförsäkringspremien på basis av pensionsinkomst, upphävs.

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift var fram till år 2002 1,5 procent av de lönebelopp på vilka förskottsinnehållning verkställdes i enlighet med den permanenta bestämmelsen i 1 § 1 mom. lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963).

Sjukförsäkringsavgiften har emellertid med stöd av ettåriga lagar tagits ut på ett sätt som avviker från vad som bestämdes i den permanenta lagen. Avgiften har sedan 1982 varit olika stor för arbetsgivare inom den offentliga sektorn och för privata arbetsgivare. Också avgifterna för arbetsgivare inom den offentliga sektorn har avvikit från varandra.

Om storleken av arbetsgivares sjukförsäkringsavgift föreskrivs sedan ingången av år 2002 i den permanenta lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift. Enligt 4 § är sjukförsäkringsavgiften för privata arbetsgivare 1,60 procent av det sammanlagda beloppet av den lön på vilken förskottsinnehållning skall verkställas och den utlandsarbetsinkomst som avses i 77 § inkomstskattelagen, till den del den betalas i form av pengar. Sjukförsäkringsavgiften är likaså 1,60 procent för kommuner, samkommuner och kommunala affärsverk, för evangelisk-lutherska kyrkan, dess församlingar och kyrkliga samfälligheter samt för ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar. För andra arbetsgivare inom den offentliga sektorn, dvs. landskapet Åland, staten och statliga inrättningar, är avgiften 2,85 procent av det sammanlagda beloppet av den lön på vilken förskottsinnehållning skall verkställas och utlandsarbetsinkomsten. Vid fastställandet av sjukförsäkringsavgiften jämföras affärsverk enligt lagen om statens affärsverk (627/1987) med privata arbetsgivare.

Regeringen avlåter separat en proposition till riksdagen med förslag till lag om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003–2005. I propositionen föreslås att sådana privata arbetsgivare och statliga affärsverk som har ett fast driftställe på det försöksområde som fastställs i lagen skall befrias från arbetsgivares socialskyddsavgift under förutsättningar som det närmare bestäms om i lag. Syftet med försöket under åren 2003–2005 är att utreda vilken inverkan den regionalt verkställda

avgiftsbefrielsen har på sysselsättningen och på arbetsgivares förutsättningar att sysselsätta människor i försöksområdets kommuner. Enligt förslaget omfattas följande kommuner av försöket: Enontekis, Enare, Kemijärvi, Kittilä, Kolari, Muonio, Pello, Posio, Salla, Savukoski, Sodankylä, Utsjoki och Övertorneå kommuner i Lapplands län, samt de s.k. A-skärgårdskommunerna, dvs. Karlö, Houtskär, Iniö, Korpo, Nagu och Velkua.

Det beräknas att avgiftsbefrielsen kommer att minska

Folkpensionsanstaltens avgiftsintäkter med ca 8 miljoner euro per år. För att ersätta de uteblivna intäkterna bör den socialskyddsavgift som arbetsgivarna skall betala höjas med 0,014 procentenheter i hela landet åren 2003–2005. Med intäkterna från den temporära avgiftshöjningen täcks den förlust i fråga om avgiftsintäkter som Folkpensionsanstalten orsakar i och med försöket med avgiftsbefrielse.

Trots att arbetsgivares socialskyddsavgift består av arbetsgivares folkpensionsavgift och arbetsgivares sjukförsäkringsavgift föreslås dock inte att höjningen fördelas på både folkpensions- och sjukförsäkringsavgiften p.g.a. att behovet av höjning är litet. Eftersom Folkpensionsanstaltens sjukförsäkringsfond uppvisar ett underskott föreslås höjningen i sin helhet bli gjord på sjukförsäkringsavgiften.

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift åren 2003–2005 är därmed 1,614 procent när betalaren är en privat arbetsgivare, en kommun, en samkommun, ett kommunalt affärsverk, den evangelisk-lutherska kyrkan eller en församling inom den, en kyrklig samfällighet, eller det ortodoxa kyrkosamfundet eller en församling inom det. Avgiften är 2,864 procent då betalaren är landskapet Åland, staten eller en statlig inrättning. Det föreslås att om avgiftens storlek föreskrivs genom en temporär ändring av 4 § lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift.

2. Propositionens verkningar

2.1. Statsfinansiella verkningar

I och med att höjningen av sjukförsäkringspremien för pensionstagare

slopas beräknas Folkpensionsanstaltens avgiftsintäkter 2003 minska med ca 39 miljoner euro. Detta baserar sig på antagandet att de nya förskottsinnehållningsgrunderna träder i kraft vid ingången av februari. Dessutom har det beaktats att premierna redovisas till Folkpensionsanstalten med en månads fördröjning. På årsnivå beräknas slopandet av den höjda premien innebära ca 46 miljoner euro i förlorade intäkter.

En höjning om 0,014 procentenheter av arbetsgivares sjukförsäkringsavgift beräknas öka Folkpensionsanstaltens avgiftsintäkter med ca 8 miljoner om året. År 2003 beräknas avgiftsintäkterna öka med ca 7 miljoner euro. En höjning av avgiften beräknas öka Folkpensionsanstaltens avgiftsintäkter med ca 5,5 miljoner euro från privata arbetsgivare, med ca 1,5 miljoner euro från kommunen som arbetsgivare, med ca 0,05 euro från kyrkan som arbetsgivare och med ca 0,5 miljoner euro från övriga arbetsgivare inom den offentliga sektorn. Med intäkterna från höjningen av arbetsgivares sjukförsäkringsavgift täcks den förlust på ca 8 miljoner euro på årsnivå i Folkpensionsanstaltens avgiftsintäkter som orsakas av försöket med avgiftsbefrielse.

Staten ansvarar med ett garantibelopp för att minimibeloppet av folkpensionsfondens och sjukförsäkringsfondens nettofinansieringstillgångar nås. I och med möjligheten att överföra medel mellan fonderna bedöms det att statens garantibelopp till sjukförsäkringsfonden år 2003 kan minskas.

På statens garantibelopp inverkar förutom denna proposition även andra regeringspropositioner som gäller Folkpensionsanstaltens finansiering. Regeringen förelägger riksdagen en proposition med förslag till lag om temporär ändring av Folkpensionsanstaltens finansiering 2003. I propositionen föreslås att en del av intäkterna av mervärdesskatten, 1000 miljoner euro, redovisas till Folkpensionsanstalten. Det föreslås att av nämnda intäkt, som skulle vara 300 miljoner euro större än det belopp som redovisades år 2002, redovisas 700 miljoner euro till folkpensionsfonden och 300 miljoner euro till sjukförsäkringsfonden.

Regeringen förelägger riksdagen även en proposition med förslag till lag om avgift som för 2003 uppbärs hos olycksfalls- och

trafikförsäkringsanstalterna. I propositionen föreslås att den s.k. principen om totalt kostnadsansvar fortsättningsvis skall följas i trafik- och olycksfallsförsäkringssystemen. Avgiftsintäkten, 51,6 miljoner euro, har beaktats som minskning av statens andel av sjukförsäkringsavgifterna.

Med beaktande av det som framförs ovan görs den bedömningen att folkpensionsfonden inte år 2003 är i behov av statens garantibelopp. Dessutom antas det enligt nuvarande uppskattningar att det till folkpensionsfonden inflyter 128 miljoner euro utöver fondens minimibelopp och att dessa medel kan överföras till sjukförsäkringsfonden. Statens garantibelopp till sjukförsäkringsfonden uppskattas 2003 vara ca 629 miljoner euro, vilket innebär en minskning om ca 37 miljoner euro jämfört med uppskattningen av garantibeloppet för innevarande år.

2.2. Inverkningarna på betalarnas ställning

Slopandet av den förhöjda sjukförsäkringspremien för pensionstagare beräknas i fråga om ensamstående pensionstagare som i medeltal får en pension om ca 970 euro öka inkomsterna med knappt 3 euro i månaden år 2003. Månadsinkomsterna för maken eller maken till en pensionär beräknas på denna inkomstnivå på motsvarande sätt öka med drygt 3 euro. Nettoinkomsterna för pensionärer som får en högre månadspension, 1500 euro, beräknas öka med ca 6 euro i månaden. På denna inkomstnivå förekommer ingen skillnad i beskattningen av en ensamstående pensionstagare och maken eller maken till en pensionär, vilket innebär att inkomsten i båda fallen ökar med ca 6 euro i månaden. Pensionstagare, vars beskattningsbara månadsinkomst år 2003 inte antas överstiga 634 euro, betalar inte kommunalskatt och inte heller någon sjukförsäkringspremie. I fråga om makar ligger gränsen vid ca 548 euro.

En höjning om 0,014 procentenheter av arbetsgivares sjukförsäkringsavgift höjer socialskyddsavgiften med 3,50 euro i månaden om arbetsgivaren sammanlagt betalar t.ex. 25 000 euro i lön per månad. Den höjning av sjukförsäkringsavgiften som måste verkställas för att försöket med

avgiftsbefrielse skall kunna genomföras blir så liten för varje arbetsgivare att höjningen inte har någon betydande ekonomisk inverkan i fråga om de arbetsgivare som inte omfattas av försöket. I den regeringsproposition som gäller försöket med avgiftsbefrielse finns närmare uppskattningar om försökets verkningar.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Vid beredningen har finansministeriet, inrikesministeriet, Folkpensionsanstalten och Skattestyrelsen hörts. Ålands landskapsstyrelse har ombetts ge ett utlåtande om utkastet till propositionen.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den. I fråga om Folkpensionsanstaltens finansiering har propositionen samband med de i punkt 2.1 nämnda propositioner som avlåtits särskilt, dvs. propositionen med förslag till lag om temporär ändring av Folkpensionsanstaltens finansiering 2003 och propositionen med förslag till lag om avgift som för 2003 uppbärs hos olycksfalls- och trafikförsäkringsanstalterna. Dessutom avlåtits i anslutning till budgetspropositionen 2003

separat en proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om finansieringen av socialskyddet i fråga om personer som bor utomlands och vissa andra personer.

För genomförande av försöket med avgiftsbefrielse föreläggs riksdagen separat den i punkt 1 nämnda regeringspropositionen med förslag till lag om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003–2005.

5. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2003. Höjningen om 0,014 procentenheter av arbetsgivares sjukförsäkringsavgift föreslås gälla de sjukförsäkringsavgifter som erläggs på basis av löner och arbetsinkomster som utbetalas åren 2003—2005.

6. Lagstiftningsordning

Enligt 81 § 1 mom. grundlagen bestäms om statsskatt genom lag som skall innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. Genom den föreslagna lagen utfärdas bestämmelser om storleken av avgifter av skattenatur. Om grunderna för avgiftsskyldighet och om den avgiftsskyldiges rättsskydd bestäms någon annanstans i lag. Lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 13 december 2001 om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift (1206/2001) 3 § samt ändras 4 § temporärt som följer:

4 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift erläggs på basis av den lön och arbetsinkomst som avses i 1 § 1 mom. lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963). Avgiften är följande:

- 1) hos privata arbetsgivare och hos sådana statliga affärsverk på vilka tillämpas lagen om statens affärsverk (627/1987) 1,614 procent,
- 2) hos kommuner och samkommuner samt kommunala affärsverk 1,614 procent,

- 3) hos den evangelisk-lutherska kyrkan samt dess församlingar och kyrkliga samfälligheter 1,614 procent,
- 4) hos ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar 1,614 procent,
- 5) hos landskapet Åland 2,864 procent, och
- 6) hos staten och dess inrättningar 2,864 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003. Lagens 4 § tillämpas dock endast på arbetsgivares sjukförsäkringsavgifter som erläggs på basis av lön och arbetsinkomst som betalas åren 2003—2005. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 17 september 2002

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i lagen den 13 december 2001 om storleken av den försäkrades sjukförsäkringspremie, arbetsgivares sjukförsäkringsavgift och arbetsgivares folkpensionsavgift (1206/2001) 3 § samt ändras 4 § temporärt som följer:

Gällande lydelse

3 §

Pensionstagarens sjukförsäkringspremie

Hos en försäkrad som får pensionsinkomst uppbärs, utöver vad som i 2 § bestäms om premien, i sjukförsäkringspremien 0,40 procent av den inkomst som avses i 33 § sjukförsäkringslagen. Denna höjning av sjukförsäkringspremien är dock högst 0,40 procent av den skattepliktiga pensionsinkomsten.

4 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift erläggs på basis av den lön och arbetsinkomst som avses i 1 § 1 mom. lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963). Avgiften är följande:

- 1) hos privata arbetsgivare och hos sådana statliga affärsverk på vilka tillämpas lagen om statens affärsverk (627/1987) 1,60 procent,
- 2) hos kommuner och samkommuner samt kommunala affärsverk 1,60 procent,
- 3) hos den evangelisk-lutherska kyrkan

Föreslagen lydelse

3 §

(upphävs)

4 §

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift

Arbetsgivares sjukförsäkringsavgift erläggs på basis av den lön och arbetsinkomst som avses i 1 § 1 mom. lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963). Avgiften är följande:

- 1) hos privata arbetsgivare och hos sådana statliga affärsverk på vilka tillämpas lagen om statens affärsverk (627/1987) 1,614 procent,
- 2) hos kommuner och samkommuner samt kommunala affärsverk 1,614 procent,
- 3) hos den evangelisk-lutherska kyrkan

Gällande lydelse

samt dess församlingar och kyrkliga samfälligheter 1,60 procent,
4) hos ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar 1,60 procent,
5) hos landskapet Åland 2,85 procent, och
6) hos staten och dess inrättningar 2,85 procent.

Föreslagen lydelse

samt dess församlingar och kyrkliga samfälligheter 1,614 procent,
4) hos ortodoxa kyrkosamfundet och dess församlingar 1,614 procent,
5) hos landskapet Åland 2,864 procent, och
6) hos staten och dess inrättningar 2,864 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2003.

Lagens 4 § tillämpas dock endast på arbetsgivares sjukförsäkringsavgifter som erläggs på basis av lön och arbetsinkomst som betalas åren 2003—2005.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
